

De strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel

Beleid en aanpak

INHOUDSTAFEL

1. INLEIDING	3
2. NATIONALE WETGEVING	4
2.1. Mensenhandel	5
2.2. Mensensmokkel	6
2.3. De bestraffing en verzwarende omstandigheden van mensenhandel en mensensmokkel	7
2.4. Kindersmokkel en kinderhandel	8
3. Een integrale en geïntegreerde aanpak van het fenomeen	9
3.1. Inleiding	9
3.2. Integrale aanpak	9
3.2.1. Preventie	9
3.2.2. Opsporing en vervolging	11
3.2.3. Bijstand en bescherming van slachtoffers	12
3.2.3.1. Een verwijzingsstelsel	12
3.2.3.2. De drie cumulatieve voorwaarden voor het slachtofferstatuut	14
3.2.3.3. Detectie, informatieverstrekking en doorverwijzing van de slachtoffers	14
3.2.3.4. Procedure	15
3.2.3.5. Twee specifieke categorieën van slachtoffers van mensenhandel	18
3.2.3.6. Evaluatie	19
3.3. Geïntegreerde aanpak	20
3.3.1. Coördinatie van het beleid inzake mensenhandel en mensensmokkel	20
3.3.2. De belangrijkste actoren betrokken in de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel	21
3.3.2.1. College van Procureurs-generaal - Expertisenetwerk mensenhandel en mensensmokkel	21
3.3.2.2. Het Federaal Parket –	22
3.3.2.3. De Dienst voor het Strafrechtelijk beleid – FOD Justitie	23
3.3.2.4. De centrale dienst mensenhandel bij de Federale Gerechtelijke Politie – FOD Binnenlandse Zaken	24
3.3.2.5. Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding	25
3.3.2.6. De inspectiediensten van de FOD Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg en de FOD Sociale Zekerheid	26
3.3.2.7. De Dienst Vreemdelingenzaken – FOD Binnenlandse Zaken	27
3.3.2.8. De FOD Buitenlandse Zaken	27
3.3.2.9. De gespecialiseerde opvangcentra (NGO)	29

1. INLEIDING

De strijd tegen mensenhandel is al jaren één van de prioriteiten van de Belgische regering.

De discussie in de jaren '90 over de aanpak van mensenhandel leidde tot de wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de kinderpornografie (zie hierna “wet van 13 april 1995”). Dezelfde wet liet ook een vervolging op grond van “mensensmokkel” toe.

In 2005 kwam er dan een duidelijk onderscheid tussen mensenhandel en mensensmokkel.

In 1999 volgde de eerste richtlijn houdende de opsporing en vervolging van mensenhandel en kinderpornografie. Een multidisciplinaire aanpak van de problematiek staat hier centraal. Deze richtlijn wordt systematisch aangepast aan de nieuwe noden. De laatste wijziging dateert van 2007.

De Kadernota Integrale Veiligheid van 30 en 31 maart 2004 hernam de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel in de lijst van de prioritairere fenomenen. Ook in het Nationaal Veiligheidsplan 2008-2011 verschijnt de aanpak van mensenhandel – zowel de economische als de seksuele uitbuiting – en van mensensmokkel in de top 10 van aan te pakken veiligheidsproblemen.

Omwille van het grensoverschrijdend karakter krijgen deze twee fenomenen sinds 2000 meer aandacht op het internationale niveau. België stemt zijn initiatieven dan ook af op die Europese en internationale aanpak.

2. NATIONALE WETGEVING

De wet van 10 augustus 2005 tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de versterking van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel en tegen praktijken van huisjesmelkers ("wet van 10 augustus 2005") wijzigde de hierboven vermelde wet van 13 april 1995.

Deze wet strekte tot de omzetting van de aanvullende protocollen inzake mensenhandel en mensensmokkel bij het Verdrag van de Verenigde Naties tegen transnationale georganiseerde misdaad en de kaderbesluiten inzake mensenhandel en hulp bij illegale binnenkomst, illegale doortocht en illegaal verblijf op niveau van de Europese Unie.

De wet maakt een duidelijk onderscheid tussen mensenhandel en mensensmokkel.

De extraterritoriale bevoegdheid werd uitgebreid door de wijziging van artikel 10ter van de voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering. Voortaan laat dit artikel de vervolging in België toe van mensenhandel en mensensmokkel met verzwarende omstandigheden van elke persoon, Belg of vreemdeling.

2.1. Mensenhandel

Art. 433quinquies van het Strafwetboek (Sw.) omschrijft **mensenhandel** als:

'de werving, vervoer, de overbrenging, de huisvesting en de opvang van een persoon, de wisseling of de overdracht van de controle over hem inhoudt teneinde:

1° ten aanzien van deze persoon de misdrijven te laten plegen die bedoeld worden in de artikelen 379, 380, § 1 en § 4, en 383bis, § 1 (seksuele exploitatie);

2° ten aanzien van deze persoon het misdrijf te laten plegen dat bedoeld wordt in artikel 433ter;

3° deze persoon aan het werk te zetten of te laten aan het werk zetten in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid;

4° bij deze persoon organen of weefsels weg te nemen of te laten wegnemen in strijd met de wet van 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen;

5° of deze persoon tegen zijn wil een misdaad of een wanbedrijf te doen plegen.

Behalve in het in 5 bedoelde geval is de toestemming van de in het eerste lid bedoelde persoon met de voorgenomen of daadwerkelijke uitbuiting van geen belang.'

Mensenhandel omvat verschillende vormen van uitbuiting zowel seksuele als economische uitbuiting, net zoals het illegaal wegnemen van organen en weefsels en het gedwongen plegen van misdrijven.

Iedereen kan slachtoffer zijn van mensenhandel: zowel vreemdelingen als niet-vreemdelingen. Daarom werd het opgenomen in een nieuw artikel van het Strafwetboek.

De vaststelling van de exploitatie volstaat om een situatie als mensenhandel te kwalificeren. Hierbij is het van geen belang of het slachtoffer zijn toestemming voor zijn eigen uitbuiting gaf. Enkel bij 5° - het doen plegen van een misdaad of een wanbedrijf – moet de dwang worden vastgesteld.

De verjaringstermijn met betrekking tot de misdrijven met een seksueel karakter begint te lopen vanaf de dag waarop het slachtoffer de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Dit verbetert het statuut van de slachtoffers aanzienlijk.

2.2. Mensensmokkel

Art. 77bis van de Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen ('Wet van 15 december 1980') beschrijft **mensensmokkel** als:

“Ertoe bijdragen, op welke manier ook, rechtstreeks of via een tussenpersoon, dat een persoon die geen onderdaan is van een lidstaat van de Europese Unie of van een Staat die partij is bij een internationale overeenkomst betreffende de overschrijding van de buitengrenzen, die België bindt, binnenkomt, erdoor reist of aldaar verblijft, zulks in strijd met de wetgeving van deze Staat, met het oog op het direct of indirect verkrijgen van een vermogensvoordeel”.

Het winstoogmerk – vermogensvoordeel - vormt een essentieel onderdeel van het misdrijf mensensmokkel. Hiermee onderscheidt mensensmokkel zich van de hulp bij illegale immigratie.

Die hulp is strafbaar op basis van **artikel 77** van de Wet van 15 december 1980 **behalve** wanneer ze *voornamelijk om humanitaire redenen* verstrekt wordt.

2.3. De bestraffing en verzwarende omstandigheden van mensenhandel en mensensmokkel

De wet bestraft mensenhandel en mensensmokkel met een gevangenisstraf van 1 jaar tot 5 jaar en een boete van 500 tot 50.000 euro¹. De hoge geldboetes staan in verhouding tot de enorme winsten die mensenhandelaars en mensensmokkelaars maken.

De wet van 10 augustus 2005 voorziet drie niveaus van verzwarende omstandigheden voor zowel mensenhandel als mensensmokkel:

Het 1° niveau voorziet een bestraffing van 5 tot 10 jaar en een geldboete van 750 tot 75.000 euro² als:

- De dader misbruik maakte van het gezag over het slachtoffer of van het gezag of de faciliteiten die zijn functie hem verlenen;
- De dader – openbaar ambtenaar – handelde naar aanleiding van de uitoefening van zijn bediening.

Het 2° niveau verhoogt de bestraffing met een opsluiting van 10 tot 15 jaar en een geldboete van 1000 tot 100.000 euro³ als:

- Het misdrijf werd gepleegd ten opzichte van een minderjarige;
- De dader(s) misbruik maakt(en) van de bijzonder kwetsbare situatie waarin iemand verkeert of gebruik maakte van geweld, list, bedreigingen of enige vorm van dwang;
- Het leven of de gezondheid van de betrokken mensen eronder leed;
- De dader(s) deel uitmaakte(n) van een bende of ze al eerder in beeld kwamen voor dezelfde misdrijven.

Het 3° niveau verhoogt de bestraffing met een opsluiting van 15 tot 20 jaar en een geldboete van 1000 tot 150.000 euro⁴ als:

- Het misdrijf de onopzettelijke dood van het slachtoffer veroorzaakte;
- De dader(s) deel uitmaakte(n) van een criminele organisatie.

¹ De boetes worden vermenigvuldigd met 5,5 (de "opdecimes").

² Art. 433sexies Sw. en art. 77ter Wet van 15 december 1980.

³ Art. 433septies Sw. en art. 77quater Wet van 15 december 1980.

⁴ Art. 433octies Sw. en art. 77quinquies Wet van 15 december 1980.

2.4. Kindersmokkel en kinderhandel

De wet geeft geen precieze omschrijving van “kinderhandel” of “kindersmokkel”. De minderjarigheid van het slachtoffer van mensenhandel of mensensmokkel is wel een verzwarende omstandigheid en geeft dus aanleiding tot een hogere strafmaat. Een minderjarige is elke persoon onder de 18 jaar⁵.

De wetgever bestraft ook misdrijven zoals ontucht, bederf of de prostitutie van minderjarigen⁶ en de kinderpornografie⁷ in andere situaties dan van seksuele uitbuiting in het kader van mensenhandel (433quinquies, 1° Sw.).

⁵ Art. 1, Verdrag inzake de Rechten van het Kind

⁶ Artikel 379 en 380, § 1 en 3 Sw.

⁷ Artikel 383bis Sw.

3. EEN INTEGRALE EN GEÏNTEGREERDE AANPAK VAN HET FENOMEEN

3.1. Inleiding

België koos vanaf het begin voor een pragmatische, maar tegelijkertijd een integrale en geïntegreerde aanpak van mensenhandel. De verschillende initiatieven hebben zowel betrekking op de preventie van mensenhandel, de bijstand aan slachtoffers ervan als op de opsporing en vervolging van mensenhandel - *integrale aanpak*. De samenwerking en de synergie tussen de diensten, instellingen of organisaties die actief zijn in de strijd tegen mensenhandel illustreren de *geïntegreerde aanpak*.

De verschillende diensten en departementen van onder meer Justitie, Binnenlandse Zaken, Arbeid en Werk, Sociale Zaken en Buitenlandse Zaken nemen complementaire initiatieven. Deze geïntegreerde aanpak is ook zichtbaar op het terrein gelet op de nauwe samenwerking en wisselwerking tussen de gespecialiseerde magistraten mensenhandel van het openbaar ministerie, de politiemensen en de opvangcentra.

3.2. Integrale aanpak

3.2.1. Preventie

- De preventie van de mensenhandel en mensensmokkel vertaalt zich naar bewustmakings- en informatiecampagnes van onder meer de Federale Overheidsdienst (FOD)⁸ Ontwikkelingssamenwerking of de Dienst Vreemdelingenzaken in de herkomstlanden van de (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel.

Deze campagnes willen de mensen in deze landen bewust maken van de risico's die er zijn bij een onverhoedse afreis naar de EU na bijvoorbeeld een belofte van of met oog op werk. In geval van mensensmokkel reiken de campagnes ook informatie aan over het gevaar dat ermee gepaard kan gaan.

- De bewustmaking- en informatiecampagnes kunnen ook gebeuren via een partnerschap over één specifiek thema. Een interdisciplinaire werkgroep “kindersekstoerisme”, waar

⁸ De « Federale overheidsdienst » betreft de officiële naam van het ministerie

onder meer Child Focus, FOD Defensie, ECPAT, de Belgische Spoorwegen en de politie deel van uitmaken, lanceerde in 2004, 2007 en 2010 de informatiecampaagnes « Stop kinderprostitutie », in combinatie met een website⁹. Dit initiatief reikte de reizigers informatie aan over de problematiek kinderprostitutie en over de manier waarop ze konden reageren.

- Op basis van dezelfde methodiek startte in 2005 ook een informatiecampagne over de rechten van het huispersoneel van diplomaten en internationale instellingen. Deze campagne was zowel gericht op personen die als huispersoneel aan de slag willen gaan als op hun mogelijke werkgevers¹⁰.
- Een andere werkgroep met onder meer het Vast Secretariaat voor Preventie, een vereniging van transporteurs en de politie werkte in 2001 een informatiecampagne uit voor vrachtwagenbestuurders met betrekking tot mensensmokkel. Dit project had tot doel om via een folder praktische informatie en tips te verstrekken om het verstoppjen van mensen in onwettig verblijf in vrachtwagens op de parkings langs de autosnelwegen terug te dringen.
- Sommige campagnes richten zich ook tot de burger. De gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel en/of het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding – eventueel in samenwerking met verenigingen – plaatsen daarvoor confronterende boodschappen in kranten en tijdschriften of werken affichecampaagnes uit. Ter gelegenheid van de Europese Anti-Trafficking Day (18 oktober 2009) hebben het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding samen met de drie gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel – Pag-Asa, Payoke en Sûrya – en de Stichting Samilia een sensibiliseringscampagne gelanceerd: “Sommige mensen kunnen hun werk niet achter zich laten. Mensenhandel. Sluit er je ogen niet voor”. Hiervoor werd er onder andere een film¹¹ gemaakt (“10 minutes”), werden affiches en postkaarten uitgewerkt en gebeurde de verspreiding ervan via bepaalde websites.

⁹ www.stopkinderprostitutie.be

¹⁰ <http://www.kbs-frb.be/otheractivity.aspx?id=193924&LangType=2067>

¹¹ <http://www.cntn.be/index.php?action=onderdeel&onderdeel=154&titel=Film+%2210+minutes%22++18+oktober+2008>

- Ook de Belgische diplomatieke en consulaire posten krijgen informatie over de door de daders gebruikte methodes bij mensenhandel en mensensmokkel. De FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking leidt haar personeel op om mogelijke gevallen van mensenhandel of mensensmokkel bij onder meer visumaanvragen te herkennen.

3.2.2. Opsporing en vervolging

De Ministeriële Richtlijn – Col 01/2007¹² - inzake het opsporings- en vervolgingsbeleid betreffende mensenhandel schetst de hoofdlijnen van het strafrechtelijk beleid ten aanzien van mensenhandel. Het is een tweede aanpassing van de eerste richtlijn in 1999, de Col 12/99. Ze bestrijdt alle vormen van mensenhandel (zie punt 2.1.). De toepassing wordt jaarlijks geëvalueerd.

De richtlijn standaardiseert de aansturing van de opsporingsdiensten en de vervolging van mensenhandel op het terrein zonder de specifieke plaatselijke omstandigheden te miskennen. Daartoe worden er gespecialiseerde referentiemagistraten mensenhandel ingezet op de sleutelplaatsen voor de vervolging van mensenhandel.

De richtlijn bepaalt de prioriteiten bij de opsporing en vervolging van mensenhandel. Absoluut prioritair zijn de jonge leeftijd van de slachtoffers, de mate waarin de menselijke waardigheid is aangetast en de omvang van het gepleegde geweld en bedreigingen. De richtlijn voorziet als tweede prioriteit in de situaties waarbij elementen wijzen op het bestaan van een criminele organisatie, op het voortdurend misdrijf mensenhandel of op een belangrijke sociale impact van het misdrijf.

Vervolgens tekent de richtlijn een coördinatiestructuur uit voor de referentiemagistraten op de verschillende niveaus: het parket-generaal, het parket van eerste aanleg, het arbeidsauditoraat-generaal en het arbeidsauditoraat. In elk arrondissement ontmoeten alle controle -, inspectie – en politiediensten, onder leiding van de referentiemagistraat mensenhandel, elkaar in een periodieke vergadering¹³. Op deze vergadering wordt de beschikbare informatie over lopende onderzoeken besproken en worden de voorbije controles in risicosectoren of op risicoplaatsen mensenhandel geëvalueerd. Ook de volgende acties worden hier voorbereid. De periodieke vergaderingen faciliteren de informatie-uitwisseling en de onderlinge samenwerking. De referentiemagistraat kan partners of experts

¹² In werking getreden op 1 februari 2007.

¹³ In principe minimum om de drie maanden.

uitnodigen die een nuttige bijdrage kunnen leveren tot de opsporing en vervolging van mensenhandel.

Daarnaast besteedt de richtlijn ook veel aandacht aan de informatiegaring op lokaal en nationaal niveau die de verschijningsvormen van mensenhandel, hun omvang, maar ook de risicoplaatsen en – sectoren ervan verduidelijkt. De combinatie van gegevens over de geïnterpelleerde personen en deze van de beheerders of eigenaars van de risicoplaatsen oriënteert nieuwe acties of diepgaander onderzoek.

Bij zo'n diepgaander onderzoek beveelt de richtlijn aan om optimaal gebruik te maken van de financiële recherche en de bijzondere opsporingsmethoden.

Tot slot stelt de richtlijn dat er bij elke tussenkomst bijzondere aandacht moet zijn voor de rechten van de slachtoffers. Deze personen moeten eerst en vooral als slachtoffers van mensenhandel worden beschouwd, zelf als ze een Belgische wet overtraden (bv. onregelmatig verblijf, miskenning van de wetgeving in verband met de sociale zekerheid,...).

Omdat de opsporing van mensensmokkel de inzet van en coördinatie met andere sleutelpartners noodzaakt, sleutelt een interdepartementale werkgroep aan een richtlijn mensensmokkel. Bij de uitwerking daarvan bouwt men verder op de bestaande coördinatie- en overlegstructuren mensenhandel.

3.2.3. Bijstand en bescherming van slachtoffers

3.2.3.1. Een verwijzingssysteem

Al in 1993 werd er in België een specifiek systeem van hulp en bijstand aan slachtoffers van mensenhandel ingevoerd. Het gehele systeem was vervat in een ministeriële omzendbrief van 1994 en twee ministeriële richtlijnen van 1997 en 2003. Het betrof toen een geheel van allerhande bepalingen, waaronder de afgifte van tijdelijke (in bepaalde gevallen definitieve) verblijfsdocumenten.

Een wettelijke basis is er gekomen via de wet van 15 september 2006 tot wijziging van de vreemdelingenwet van 15 december 1980 (art. 61/2 tot 61/5). Dit is het gevolg van de implementatie van diverse Europese richtlijnen in het Belgisch recht, waaronder de Richtlijn van 29 april 2004 inzake de afgifte van tijdelijke verblijfstitels aan slachtoffers van mensenhandel die meewerken met de bevoegde autoriteiten.

Eind 2008 werd het gehele beschermingssysteem verwerkt in een nieuwe ministeriële omzendbrief van 26 september 2008 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel¹⁴.

De hoofddoelstelling van deze omzendbrief is het bepalen van de wijze waarop de potentiële slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel worden gedetecteerd, worden doorverwezen, opgevangen en begeleid. Ook de modaliteiten die moeten toegepast worden met het oog op het bekomen van het statuut van slachtoffer worden hier bepaald.

Teneinde de acties efficiënt te organiseren werd er een multidisciplinaire samenwerking tussen de betrokken diensten ingevoerd. Het betreft de samenwerking tussen de politie- en inspectiediensten, de Dienst Vreemdelingenzaken, de erkende gespecialiseerde onthaalcentra voor slachtoffers van mensenhandel en de referentiemagistraten mensenhandel bij de parketten of de auditoraten.

Deze doelstelling wordt nagestreefd via het toelichten van de rol die elk van de voornoemde betrokken diensten moet vervullen in de verscheidene fasen en via het sensibiliseren van de eerstelijnsactoren met betrekking tot de te nemen initiatieven.

Het huidige systeem is het resultaat van een compromis tussen twee bezorgdheden: enerzijds de noodzaak om aan de slachtoffers een pakket aan maatregelen inzake hulp en bijstand aan te bieden, anderzijds de strijd tegen de personen en netwerken die mensenhandel bedrijven. Dit laatste punt impliceert de medewerking van het slachtoffer.

Er wordt benadrukt dat het beschermingssysteem betrekking heeft op alle exploitatievormen van mensenhandel zoals hierboven beschreven (zie punt 2.1).

Het beschermingssysteem kan ook worden toegepast op slachtoffers van bepaalde zware vormen van mensensmokkel, vermeld in artikel 77quater, 1 tot en met 5, van de wet van 15 december 1980, namelijk wanneer het misdrijf is gepleegd ten opzichte van een niet-begeleide minderjarige; wanneer het misdrijf is gepleegd door misbruik te maken van de bijzonder kwetsbare situatie van het slachtoffer; ingeval het is gepleegd door direct of indirect gebruik te maken van listige kunstgrepen-geweld-bedreigingen of enige vorm van dwang; ingeval het leven van het slachtoffer opzettelijk of door grove nalatigheid in gevaar is

¹⁴ B.S. 31 oktober 2009.

gebracht; en wanneer het misdrijf een ongeneeslijke ziekte, hetzij een blijvende fysieke of psychische ongeschiktheid, hetzij het volledig verlies van een orgaan of van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking heeft veroorzaakt.

Het statuut van slachtoffer van mensenhandel kan zowel aan onderdanen van derde landen als aan onderdanen van lidstaten van de Europese Unie worden toegekend. Het statuut van slachtoffer van mensensmokkel onder verzwarende omstandigheden kan enkel worden toegekend aan onderdanen van derde landen.

Er zijn ook bijkomende bepalingen voorzien voor specifieke categorieën slachtoffers zoals het huispersoneel dat in private dienst werkt voor diplomaten en de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (N.B.M.V.).

3.2.3.2. De drie cumulatieve voorwaarden voor het slachtofferstatuut

Om het statuut van slachtoffer van mensenhandel te bekomen, moeten drie cumulatieve voorwaarden vervuld worden:

1. De contacten verbreken met de vermoedelijke daders;
2. Zich verplicht laten begeleiden door een gespecialiseerd en erkend onthaalcentrum voor slachtoffers van mensenhandel;
3. Samenwerken met de gerechtelijke overheden via het afleggen van verklaringen of het indienen van een klacht tegen de daders. Het afleggen van verklaringen moet hierbij ruim geïnterpreteerd worden. Dit kan bijvoorbeeld ook het geven van informatie door het slachtoffer inhouden.

Indien het vermoedelijk slachtoffer een niet-begeleide minderjarige vreemdeling is moeten deze drie voorwaarden, in het hoger belang van het kind en rekening houdend met zijn bijzondere kwetsbaarheid, met de nodige soepelheid onderzocht worden.

3.2.3.3. Detectie, informatieverstrekking en doorverwijzing van de slachtoffers

Slachtoffers van mensenhandel worden in de meeste gevallen ontdekt door de politie- en inspectiediensten. Als eerstelijnsdiensten spelen zij een belangrijke rol in de correcte toepassing van de procedure.

Daarbij hanteren zij signalen van mensenhandel en mensensmokkel. De signalen van mensenhandel maken deel uit van de hierboven vermelde richtlijn Col 01/07. Op die manier kan bepaald worden of men al dan niet te maken heeft met mensenhandel.

Daarenboven krijgen zij regelmatig training in het kader van de strijd tegen deze fenomenen.

De voornoemde diensten moeten de slachtoffers op de hoogte brengen over het bestaan van het beschermingsstatuut. Dit gebeurt onder meer via de overhandiging van een meertalige informatiebrochure¹⁵. Ieder potentieel slachtoffer moet worden doorverwezen naar één van de drie erkende gespecialiseerde onthaalcentra voor slachtoffers van mensenhandel.

Deze drie erkende gespecialiseerde onthaalcentra verlenen opvang, begeleiding, psychologische en medische hulp en juridische bijstand (zie punt 3.3.2.9). Het zijn uitsluitend deze centra die gemachtigd zijn om de verblijfsdocumenten en de verlengingen ervan rechtstreeks bij de Dienst Vreemdelingenzaken aan te vragen.

Indien de politie- of inspectiedienst een persoon als slachtoffer van mensenhandel detecteert, voert hij gelijktijdig de volgende taken uit:

- De magistraat van het openbaar ministerie informeren;
- Eén van de gespecialiseerde opvangcentra contacteren ;
- De Dienst Vreemdelingenzaken op de hoogte brengen.

3.2.3.4. Procedure

1. Aanvang van de procedure – twee fasen

- 1e fase (reflectieperiode): afgifte van een bevel om het grondgebied te verlaten met een termijn van 45 dagen

Deze fase heeft als doel het slachtoffer in staat te stellen tot rust te komen en een serene situatie te vinden. Gedurende deze periode kan het slachtoffer beslissen of hij een klacht wil indienen of verklaringen wil afleggen of naar zijn land van herkomst wenst terug te keren. Tijdens deze periode heeft het slachtoffer toegang tot de sociale bijstand.

Indien het slachtoffer niet beschikt over een verblijfstitel kan hij, op aanvraag van het gespecialiseerd onthaalcentrum en afgeleverd door Dienst Vreemdelingenzaken een bevel

¹⁵ Zie www.diversiteit.be, www.dofi.fgov.be, www.polfed-fedpol.be en www.poldoc.be.

om het grondgebied te verlaten, dat 45 dagen geldig is, ontvangen. Wanneer het slachtoffer onmiddellijk klacht indient of verklaringen aflegt, is deze fase overbodig.

Tijdens deze eerste fase mag het vermoedelijk slachtoffer niet verwijderd worden.

- 2de fase: afgifte van het attest van immatriculatie van 3 maanden

Wanneer het slachtoffer klacht heeft ingediend of verklaringen heeft afgelegd, kan het een attest van immatriculatie ontvangen voor drie maanden. Dit document kan éénmalig verlengd worden met drie maanden.

In zijn of haar eigen belang wordt het slachtoffer in deze fase aangezet om te proberen het bewijs te leveren van zijn identiteit via voorlegging van een nationaal paspoort, een geldig reisdocument of een nationale identiteitskaart.

Het slachtoffer ontvangt sociale steun en mag werken indien het een arbeidskaart C heeft ontvangen.

2. Toekennen van het voorlopig statuut - afgifte van een bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister, zes maanden geldig - hernieuwbaar

Het is de magistraat van het Openbaar Ministerie die bevoegd is om het voorlopig statuut toe te kennen, rekening houdende met de adviezen van de andere betrokken partners. Alvorens dit statuut toe te kennen, moet de magistraat van het Openbaar Ministerie bevestigen dat:

- Het onderzoek of de gerechtelijke procedure nog altijd lopende is;
- De betrokken persoon in deze fase nog altijd kan beschouwd worden als slachtoffer van mensenhandel of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel;
- De betrokken persoon bereid is samen te werken in het kader van een gerechtelijke procedure;
- De betrokken persoon elke band heeft verbroken met de vermoedelijke daders;
- De betrokken persoon niet beschouwd wordt als een mogelijk gevaar voor de openbare orde of de nationale veiligheid.

In deze fase krijgt het slachtoffer dan een bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister. Dit bewijs kan onder dezelfde voorwaarden verlengd worden tijdens de gehele duur van de gerechtelijke procedure.

Het slachtoffer ontvangt sociale steun en mag werken indien het een arbeidskaart C heeft ontvangen.

3. Afsluiten van de procedure – 3 gevallen

a) afgifte van een verblijfstitel van onbepaalde duur

De bevoegde minister of zijn gemachtigde kan aan het slachtoffer een onbeperkt verblijf toestaan via de afgifte van een bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister (onbeperkt verblijf) wanneer:

- De klacht of de verklaringen hebben geleid tot een gerechtelijke veroordeling: de daders van de feiten werden dus (in eerste aanleg) voor mensenhandel veroordeeld;
- De magistraat van het Openbaar Ministerie in zijn vorderingen de tenlastelegging van mensenhandel of van mensensmokkel onder verzwarende omstandigheden weerhouden heeft.

b) Terugkeer

Soms wenst het slachtoffer naar zijn land terug te keren. In dat geval zal de terugkeer via de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) of via een niet-gouvernementele organisatie worden georganiseerd.

c) Stopzetten van de procedure

De magistraat van het Openbaar Ministerie beslist zelfstandig en op elk moment dat een persoon niet meer als slachtoffer van mensenhandel kan worden beschouwd. Hij pleegt in dit kader overleg met de politie- en/of inspectiediensten, het gespecialiseerd onthaalcentrum voor slachtoffers van mensenhandel en de Dienst Vreemdelingenzaken.

Tijdens de procedure kan de Dienst Vreemdelingenzaken een einde stellen aan de toelating tot verblijf in de hiernavolgende gevallen:

In het geval de betrokkene in het bezit is van een attest van immatriculatie kan een einde gemaakt worden aan zijn verblijf indien:

- wordt vastgesteld dat hij/zij op vrijwillige wijze opnieuw de banden heeft aangeknoopt met de vermoedelijke daders;
- het slachtoffer niet meer samenwerkt met de magistraat van het Openbaar Ministerie;
- hij/zij beschouwd wordt als een mogelijk gevaar voor de openbare orde of de nationale veiligheid.

In het geval de betrokkene in het bezit is van een bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister kan er ook een einde gemaakt worden aan het verblijf, indien

- de gerechtelijke autoriteiten de beslissing hebben genomen om een einde te stellen aan de procedure;
- de medewerking van de vreemdeling frauduleus is of wanneer de klacht frauduleus is of niet gegrond. In dit geval pleegt de Dienst Vreemdelingenzaken overleg met de referentiemagistraat mensenhandel en wordt het gespecialiseerd onthaalcentrum eveneens op de hoogte gebracht.

3.2.3.5. Twee specifieke categorieën van slachtoffers van mensenhandel

1. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (N.B.M.V.)

Voor de N.B.M.V. die slachtoffer zijn, zijn specifieke en aangepaste bepalingen voorzien, rekening houdende met hun speciale situatie en kwetsbaarheid (onder andere met betrekking tot detectie en opvang, identificatie en vertegenwoordiging door een voogd).

Er wordt onder andere bepaald dat de N.B.M.V. tijdens de reflectieperiode onmiddellijk in het bezit worden gesteld van een attest van immatriculatie. Bovendien moeten de bevoegde overheden gedurende de hele procedure het hoger belang van het kind in beschouwing nemen. Deze autoriteiten nemen de nodige maatregelen om de identiteit en de nationaliteit van de minderjarige vast te stellen en zijn familie terug te vinden. Er wordt ook een voogd toegewezen.

De opvang wordt gedaan door een specifiek opvangcentrum voor niet-begeleide minderjarigen. De administratieve begeleiding en de juridische bijstand gebeuren via de voornoemde centra, in samenwerking met een van de drie gespecialiseerde opvangcentra.

2. Huispersoneel van diplomatiek personeel

Om in België als lid van het diplomatieke huispersoneel te kunnen werken moet de vreemdeling beschikken over een speciale identiteitskaart. Deze moet hij zelf gaan afhalen bij de Dienst Protocol en Veiligheid van de FOD Buitenlandse Zaken. De aanvraag en de jaarlijkse hernieuwing van deze kaart gaat gepaard met een gesprek met een bevoegde ambtenaar van deze dienst. Tijdens dit gesprek krijgt de werknemer informatie en advies in geval er zich binnen het kader van zijn tewerkstelling problemen zouden voordoen.

In principe zou er een strafprocedure moeten kunnen plaatsvinden in het Belgisch gerechtelijk systeem indien een dienstbode in aanmerking wil komen voor de procedure

“mensenhandel”. Omwille van de absolute onschendbaarheid van diplomaten is dit echter uitgesloten.

Via deze omzendbrief werden echter in een aantal specifieke maatregelen voorzien.

Om de dienstbode in staat te stellen om van het statuut van slachtoffer van mensenhandel te kunnen genieten, kan de magistraat van het Openbaar Ministerie een positief advies in verband met de werkelijkheid van de situatie van exploitatie en mensenhandel uitbrengen. In dit geval confronteert de magistraat van het Openbaar Ministerie de verklaringen van het slachtoffer met andere specifieke elementen van het dossier. Hij beperkt zich niet tot het verifiëren van het feit of de arbeidsovereenkomst al dan niet werd gerespecteerd.

De omzendbrief bepaalt verder dat het slachtoffer enkel voor het statuut in aanmerking komt als het door een onthaalcentrum begeleid wordt, geen contact meer onderhoudt met de vermoedelijke dader en samenwerkt met de magistraat van het Openbaar Ministerie. Het slachtoffer moet dan afstand doen van het statuut van dienstbode en de speciale identiteitskaart teruggeven. Daarna kan een aanvraag voor het bekomen van een attest van immatriculatie ingediend worden.

3.2.3.6. Evaluatie

Binnen een termijn van 24 maanden na de publicatie in het Belgisch Staatsblad zal deze multidisciplinaire omzendbrief het voorwerp uitmaken van een evaluatie door de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en de mensenhandel (uiterlijk tegen 31 oktober 2010).

3.3. Geïntegreerde aanpak

3.3.1. Coördinatie van het beleid inzake mensenhandel en mensensmokkel

Om de coördinatie van de verschillende initiatieven in het kader van de strijd tegen de mensenhandel en mensensmokkel te verzekeren werd een **Interdepartementale Coördinatiecel voor de strijd tegen de mensensmokkel en mensenhandel** opgericht. Deze Cel bestond al vanaf 1995 maar werd gedynamiseerd door het Koninklijk Besluit van 16 mei 2004 betreffende de bestrijding van de mensensmokkel en mensenhandel¹⁶.

Het voorzitterschap wordt waargenomen door de Minister van Justitie. Deze Cel verenigt alle federale actoren, zowel beleid als operationeel, die actief zijn in de strijd tegen de hierboven vermelde fenomenen.

Naast de coördinerende functie moet de Cel ook, op een kritische wijze, de resultaten van de strijd tegen mensensmokkel en mensenhandel evalueren.

Gezien het feit dat de Cel slechts twee of drie keer per jaar samen komt, werd een Bureau, samengesteld uit de meest belangrijke diensten betrokken bij de strijd tegen de mensensmokkel en mensenhandel, opgericht. Het Bureau, dat elke maand samenkomt, moet de dagelijkse werking van de Cel verzekeren en de beslissingen, aanbevelingen en initiatieven voorbereiden of uitvoeren.

Eén van de belangrijkste verwezenlijkingen van de Cel is het Nationaal Actieplan mensenhandel, dat werd goedgekeurd door de Federale Ministerraad op 11 januari 2008.

De leden van het Bureau zijn vertegenwoordigers van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid (voorzitterschap), het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (het secretariaat), Dienst Vreemdelingenzaken, de centrale dienst mensenhandel bij de Federale Politie, de Veiligheid van de Staat, Dienst Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid, de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en van de FOD Buitenlandse zaken.

¹⁶ B.S. 28 mei 2004

3.3.2. De belangrijkste actoren betrokken in de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel

3.3.2.1. College van Procureurs-generaal - Expertisenetwerk mensenhandel en mensensmokkel

De Minister van Justitie legt de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid vast, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, nadat hij het advies heeft ingewonnen van het College van procureurs-generaal (gevormd door de vijf procureurs-generaal bij de hoven van beroep).

Het College van procureurs-generaal staat onder het gezag van de Minister van Justitie en neemt beslissingen met het oog op een zo samenhangend mogelijke uitwerking en coördinatie van het beleid en een goed algemeen functioneren van het Openbaar Ministerie

Aan elke procureur-generaal wordt een bepaald aantal materies toevertrouwd, waarvoor hij specifiek bevoegd is en waarvoor hij de referentiepersoon is. De materie mensenhandel werd toevertrouwd aan de Procureur-generaal van Luik.

Expertisenetwerken werden opgericht teneinde gespecialiseerde ondersteuning te bieden voor bepaalde materies, zodoende wordt de Procureur-generaal van Luik bijgestaan door een expertisenetwerk “mensenhandel en mensensmokkel”.

Het is samengesteld uit de leden van het openbaar ministerie betrokken bij de strijd tegen de mensenhandel, de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid, de centrale dienst mensenhandel van de federale politie. Daarnaast kunnen ook externe leden uitgenodigd worden, afhankelijk van het te bespreken onderwerp waaronder: het Centrum voor de gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, de Dienst Vreemdelingenzaken, de sociale inspectiediensten, academisch personeel...

Het dagelijks beheer en de coördinatie van de activiteiten van het expertisenetwerk “mensenhandel en mensensmokkel” wordt verzekerd door een coördinatieteam,

Dit coördinatieteam heeft als opdracht antwoorden te formuleren betreffende zowel de handhaving van de wet – vragen van magistraten inzake individuele zaken – als de ontwikkeling van een strafrechtelijk beleid – komende van het College van Procureurs-generaal.

3.3.2.2. Het Federaal Parket

De bevoegdheid van de federaal procureur strekt zich uit over het ganse grondgebied van het land. De strijd tegen de mensenhandel en mensensmokkel is een van de prioritaire veiligheidsproblemen en is door de wetgever toegekend aan het federaal parket.

Georganiseerde mensenhandel en mensensmokkel zijn immers opgenomen op de lijst van artikel 144ter van het Gerechtelijk wetboek. Het federaal parket is bevoegd om de strafvordering uit te oefenen voor de misdrijven op deze lijst, indien dit met het oog op een goede rechtsbedeling vereist is. Het uitgangspunt is, met andere woorden, dat de bevoegdheid van de federale procureur om de strafvordering uit te oefenen subsidiair is ten aanzien van de bevoegdheid van de parketten van eerste aanleg. Het is slechts wanneer er een meerwaarde is in het licht van de goede rechtsbedeling dat de federale procureur de strafvordering kan uitoefenen. Een meerwaarde bestaat bijvoorbeeld wanneer er in hoofde van het federaal parket een bijzondere expertise bestaat die niet in gelijke mate op het lokale vlak voorhanden is. In het domein van de mensenhandel en mensensmokkel is een dergelijke expertise evenwel vaak in grote mate ook aanwezig in de lokale parketten. In alle lokale parketten zijn trouwens referentiemagistraten mensenhandel en mensensmokkel aangeduid.

Om die reden voert het federaal parket niet alleen zelf onderzoeken, maar hecht het evenveel belang aan haar wettelijke taken van coördinatie en het vergemakkelijken van de internationale samenwerking in het domein van de mensenhandel en mensensmokkel.

Deze strijd situeert zich zowel op het nationaal als op het internationaal niveau.

Op het nationaal niveau verzekert de federaal procureur de coördinatie van de vervolging in alle zaken, waaronder ook mensenhandel en mensensmokkel. De interventie van de federaal procureur heeft als doel de uitwisseling van de informatie tussen de verschillende parketten, onderzoeksrechters en de politiediensten, belast met hetzelfde crimineel fenomeen (in dit geval mensenhandel en mensensmokkel), te vergemakkelijken en de vervolging te stroomlijnen door het aanduiden van het lokale parket dat het best geplaatst is om in een bepaalde zaak de strafvordering uit te oefenen.

Op internationaal niveau heeft de federaal procureur de opdracht om de internationale samenwerking te vergemakkelijken, gelet op het algemeen transnationaal karakter van de mensenhandel.

Samengevat strekt het beleid van het federaal parket er toe om in een gezamenlijke inspanning en in volkomen synergie met de lokale parketten de georganiseerde mensenhandel en mensensmokkel aan te pakken.

3.3.2.3. De Dienst voor het Strafrechtelijk beleid – FOD Justitie

Contact: dsb@just.fgov.be

De Dienst voor het Strafrechtelijk beleid (DSB) is een autonome beleidsdienst die onder het rechtstreekse gezag van de Minister van Justitie ressorteert. Ze heeft als opdracht zowel de Minister van Justitie als het College van Procureurs-generaal bij te staan in de uitwerking van het strafrechtelijk beleid, zoals betreffende de fenomenen mensenhandel en mensensmokkel.

De DSB informeert over de evolutie van de criminaliteit en doet voorstellen om bepaalde oriëntaties aan het strafrechtelijk beleid te geven, om het opsporings- en vervolgingsbeleid te rationaliseren, en om de preventie, repressie en het strafuitvoeringsbeleid op elkaar af te stemmen.

Elke twee jaar organiseert de DSB in overleg met het expertisenetwerk “mensenhandel en mensensmokkel” een studiedag die de magistraten en de politiemensen, belast met de fenomenen, samen brengt. Deze studiedag is erop gericht om de uitwisseling van informatie en ervaringen te stimuleren.

De DSB is ook verantwoordelijk voor de jaarlijkse evaluatie van de richtlijn inzake de opsporing en vervolgingen betreffende mensenhandel.

De Dienst werd ook belast met de redactie van het twejaarlijks regeringsrapport betreffende deze fenomenen. In dit rapport kunnen alle initiatieven, genomen door de ministeriële departementen en betrokken actoren betreffende de materie, terug gevonden worden.

Deze regeringsrapporten zijn beschikbaar op de website www.dsb-spc.be, onder de rubriek “criminaliteit” - mensenhandel en mensensmokkel. Ook kan je het hierboven vermelde Nationaal Actieplan Mensenhandel 2008¹⁷ terug vinden.

¹⁷ http://www.dsb-spc.be/doc/pdf/actieplan_2008_nl.pdf

3.3.2.4. De centrale dienst mensenhandel bij de Federale Gerechtelijke Politie – FOD Binnenlandse Zaken

De centrale dienst mensenhandel maakt deel uit van de federale gerechtelijke politie en ondersteunt zowel de lokale als federale politie voor de materies mensenhandel – met inbegrip van de vervaardiging en de verspreiding van kinderpornografie - en mensensmokkel. Die ondersteuning varieert van een assistentie in het werkveld, het leggen van verbanden tussen de verschillende onderzoeken, de operationele contacten met het buitenland tot een technische gecentraliseerde steun voor onderzoekers mensenhandel en mensensmokkel. Zo stellen zowel politiemensen als magistraten de bijstand van het internetrechercheerteam mensenhandel en mensensmokkel of van analyse van de beeld dragers bij onderzoeken kinderpornografie op prijs. Daarnaast is de centrale dienst ook deskundig bij specifieke vormen van minder zichtbare en/of verdoken vormen van seksuele uitbuiting, bij smokkelgroeperingen van specifieke nationaliteiten of bij het georganiseerde misbruik van legale binnenkomst- en verblijfsmodaliteiten binnen de mensensmokkelcontext zoals schijnhuwelijken.

Als centrale dienst binnen de geïntegreerde politie stelt de dienst haar deskundigheid op vlak van “mensenhandel en mensensmokkel” op verschillende manieren ter beschikking. Zo staat ze in voor de luiken mensenhandel en mensensmokkel bij verschillende opleidingen voor de beginnende politieman tot de gespecialiseerde onderzoeker mensenhandel en mensensmokkel. Ze bundelt en verspreidt de goede praktijken, reikt handboeken en checklists aan, verspreidt intern een nieuwsbrief mensenhandel en mensensmokkel, voedt de (intranet) politiewebsite met nieuwigheden omtrent mensenhandel en mensensmokkel. De centrale dienst mensenhandel is eveneens het centraal aanspreekpunt voor iedere Belgische politiebeambte op het terrein, het Federale Parket, Interpol, Europol, maar ook voor de buitenlandse gespecialiseerde politiediensten die voor opsporingen, onderzoeken en informatie in verband met mensenhandel en mensensmokkel hulp zoeken in België. Bij bovenlokale onderzoeken mensenhandel of mensensmokkel en internationale onderzoeken in beide materies staat de dienst in voor de gewenste coördinatie met akkoord en/of afstemming met het Federale Parket.

De dienst is ook het politieke contactpunt voor elke niet-politiedienst, instelling of organisatie die zich vragen stelt over de verschillende vormen van mensenhandel of mensensmokkel of die informatie in deze materies met de politie wil delen. Voor de mogelijke oplossingen van deelproblemen mensenhandel en mensensmokkel kiest zij systematisch voor een geïntegreerde benadering in partnerschap.

De dienst richt zich op de bredere politieke aanpak van dadergroepen mensenhandel en mensensmokkel. Zij geeft advies en verstrekt informatie aan (beleids)verantwoordelijken, overlegstructuren, betrokken administraties, organisaties en doelgroepen die actief zijn in de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel. De centrale dienst mensenhandel vertegenwoordigt de politie in de interdepartementale, internationale en nationale platformen mensenhandel en/of mensensmokkel. Zij neemt actief deel aan expert- en werkgroepen die zich buigen over deelproblemen van mensenhandel en/of mensensmokkel.

De centrale dienst werkt ook de vijfjaarlijkse actieplannen mensenhandel en mensensmokkel van en voor de geïntegreerde politie uit. Die actieplannen omvatten concrete doelstellingen en acties op het terrein.

Website: www.fedpol.be

3.3.2.5. Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Contact: epost@cntr.be

Sinds 1995, heeft het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding als wettelijke opdracht de bestrijding van mensenhandel te stimuleren. Het Centrum is in de uitvoering onafhankelijk. In 2004 werd deze opdracht uitgebreid met mensensmokkel.

In de praktijk bestaat deze opdracht uit:

- De jaarlijkse uitwerking van een onafhankelijk en openbaar rapport dat de resultaten van de strijd tegen de mensenhandel en mensensmokkel evalueert. Dit rapport wordt aan de regering overhandigd;
- De coördinatie van de samenwerking tussen de drie gespecialiseerde opvangcentra voor de slachtoffers (Pag-asa, Sürya, Payoke);
- De bevoegdheid om in rechte op te treden in de zaken betreffende mensenhandel en mensensmokkel.

De informatie inzake mensenhandel kan je op de website van het Centrum – www.diversiteit.be - terug vinden onder de link "mensenhandel". Hier kan je onder andere de jaarrapporten van het Centrum, de hierboven vermelde meertalige brochure voor slachtoffers van mensenhandel, relevante rechtspraak en andere documentatie terug vinden.

3.3.2.6. De inspectiediensten van de FOD Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg en de FOD Sociale Zekerheid

De sociale inspectie van de FOD Sociale Zekerheid en de Algemene Directie Toezicht op de sociale wetten van de FOD Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg nemen op een actieve wijze deel aan de strijd tegen de mensenhandel, en dit op twee niveaus:

1° Aan de ene kant, nemen de twee diensten deel aan de coördinatievergaderingen voorzien in het kader van de Col 10/07;

2° Aan de andere kant, voeren ze gerichte controles uit, hoofdzakelijk in “risicosectoren” (prostitutie, exotische restaurants, landbouw, tuinbouw, confectieateliers, de bouwsector en meer specifiek de renovatiewerken).

Tijdens deze controles controleren deze inspectiediensten de naleving van de sociale wetgeving, meer specifiek de sociale documenten, de arbeidsvoorwaarden, de beloning en het werk van buitenlandse tewerkgestelden en dragen op deze manier bij tot de detectie van mensenhandel.

Deze controles worden uitgevoerd in het kader van de arrondissementele cellen (1 cel per gerechtelijk arrondissement, voorgezeten door de Arbeidsauditeur). De inspectiediensten worden gewoonlijk bijgestaan door de politiediensten (lokaal en federaal).

Algemene informatie over de FOD Sociale Zekerheid is beschikbaar op de website: www.securitesociale.fgov.be. Onder de titel “Over de FOD” kan je de rubriek “sociale inspectie” raadplegen. Dit gedeelte situeert de dienst binnen de FOD en bevat de algemene informatie over zijn missies en de bevoegdheden van de dienst. Het vermeldt ook de contacten (adressen, telefoon en e-mailadressen) van het directie-generaal en de verschillende regio’s van de sociale inspectie. Het is ook mogelijk deze informatie te bekomen vanaf de rubriek “organogram”.

Bovendien kan onder de titel “nieuws & publicaties”, rubriek “publicaties” ook het jaarrapport van de FOD Sociale Zekerheid terug gevonden worden. Door vervolgens “jaarverslag FOD Sociale Zekerheid 2008”, dan “opdrachten” en erna “DG sociale inspectie” aan te klikken, kan u een algemeen overzicht van de uitgevoerde taken zien, net zoals statistieken met betrekking tot de uitgeoefende controles en de behandelde dossiers.

Op de site www.werk.belgie.be van de FOD Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg kan u informatie terug vinden over de strijd tegen de illegale arbeid terug vinden. Hiervoor klikt u op de rubriek “Gids van A tot Z”, letter S (“strijd tegen de illegale arbeid”), waar u dit thema kan terug vinden.

3.3.2.7. De Dienst Vreemdelingenzaken – FOD Binnenlandse Zaken

De Dienst Vreemdelingenzaken, een Directoraat-generaal van de FOD Binnenlandse Zaken, levert een bijdrage in de strijd tegen de mensenhandel in het kader van de Belgische multidisciplinaire aanpak die ter zake wordt gehanteerd.

Drie interne secties zijn hier rechtstreeks bij betrokken: het Bureau “Niet-begeleide Minderjarigen en Slachtoffers Mensenhandel”, het Bureau “Opsporingen”, en de Gerechtelijke Sectie. Drie andere dragen onrechtstreeks bij tot deze materie: het Bureau “Interview” van de Directie Asiel, de gesloten Detentiecentra, en de Cel Immigratieambtenaren.

Het Bureau Niet-begeleide Minderjarigen en Slachtoffers Mensenhandel houdt zich bezig met het onderzoek en de opvolging van de administratieve dossiers van deze twee categorieën van personen en leveren in deze context verblijfsdocumenten af.

Het Bureau Opsporingen is belast met de verzameling en de centralisatie van alle interne informatie met betrekking tot de problematiek illegale immigratie, mensensmokkel en mensenhandel.

De Gerechtelijke Sectie geeft operationele en administratieve steun op het terrein aan politie- en inspectiediensten tijdens controles.

Het Bureau Interview van de Directie Asiel en de gesloten Detentiecentra informeren de vreemdelingen waarmee ze in contact komen en die vermoedelijk slachtoffer zijn van mensenhandel over het bestaan van het statuut van slachtoffer van mensenhandel.

De Immigratieambtenaren verzamelen, in het kader van hun bevoegdheden, informatie tijdens hun missies in de oorsprong- en transitlanden van mensenhandel

Website: www.dofi.fgov.be

3.3.2.8. De FOD Buitenlandse Zaken

De afdeling “mensenhandel” maakt deel uit van de Directie-generaal Consulaire Zaken (DGC)

Zij heeft als voornaamste opdracht de samenwerking tussen de diensten en diplomatieke posten te verzekeren om het beleid van de regering inzake deze materie uit te werken, meer specifiek op het domein van preventie en informatie-uitwisseling.

Zij draagt bij tot de actieve deelname van België aan werkzaamheden van internationale organisaties in dit domein.

Website: www.diplomatie.be

3.3.2.9. De gespecialiseerde opvangcentra (NGO)

A. Inleiding

Sinds 1995 zijn drie gespecialiseerde centra erkend als opvangcentrum voor de opvang en begeleiding van slachtoffers mensenhandel en mensensmokkel. Het gaat over Pag-Asa in Brussel, Sürya in Luik voor Wallonië en Payoke in Antwerpen voor Vlaanderen. Zij krijgen daartoe subsidies van de federale overheid en de regionale regeringen (gemeenschappen en gewesten).

Deze drie erkende gespecialiseerde onthaalcentra voor slachtoffers van mensenhandel verlenen opvang, begeleiding, psychologische en medische hulp, en juridische bijstand. Het zijn uitsluitend deze centra die gemachtigd zijn om de verblijfsdocumenten en de verlengingen ervan rechtstreeks bij de Dienst Vreemdelingenzaken aan te vragen. Zij kunnen ook in rechte optreden voor de slachtoffers mensenhandel en mensensmokkel.

De centra werken met multidisciplinaire teams die bestaan uit opvoeders, maatschappelijke assistenten, criminologen.... Samen stellen ze het begeleidingsplan voor de slachtoffers op. Dit begeleidingsplan beslaat drie delen: de psychosociale en medische hulp, de administratieve begeleiding en juridische bijstand. De centra beschikken ook over een opvangtehuis op een geheime locatie.

Bij niet-begeleide minderjarige slachtoffers van mensenhandel zijn er bijzondere beschikkingen. Specifieke centra staan in voor hun opvang en begeleiding. De drie erkende gespecialiseerde centra blijven wel instaan voor administratieve begeleiding en de juridische bijstand.

B. Residentiële of ambulante opvang en begeleiding

Vaak restte het slachtoffer geen andere mogelijkheid tot huisvesting dan in het milieu waar de uitbuiting plaatsvond en/of waar zijn of haar veiligheid in het gedrang kwam. Daarom beschikken de centra over een "opvanghuis" waar deze slachtoffers voor beperkte tijd kunnen verblijven. Daarna kan een ambulante begeleiding starten. Als de opvang in het opvanghuis niet noodzakelijk is, start de ambulante begeleiding direct.

C. Psychosociale en medische hulp

Het doel is de slachtoffers te helpen en bij te staan om de bestaande situatie en de ondergaande trauma's te overwinnen, om hen te helpen hun leven weer in eigen handen te nemen op een optimale manier en om met hen realistische projecten voor de toekomst uit te werken. Dit betekent bv. het ondersteunen van het slachtoffer bij de inschrijving in taalcursussen, professionele vorming of in de actieve zoektocht naar werk.

D. Administratieve bijstand

Deze begeleiding behelst voornamelijk het aanvragen van de desbetreffende documenten verbonden aan het statuut mensenhandel.

E. Juridische bijstand

De centra hebben als doel de verdediging en de belangen van het slachtoffer te verzekeren en dit gedurende de juridische procedure betreffende de feiten van mensenhandel waarvan het individu slachtoffer is. Dit gebeurt door hem/haar de bijstand van een advocaat voor te stellen. Zo kan het centrum met kennis van zaken beslissen om zich al dan niet burgerlijke partij te stellen. De opvangcentra kunnen zich "burgerlijke partij" stellen in hun eigen naam en in naam van het slachtoffer.

F. Financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden

Met de wet van 26 maart 2003 kregen slachtoffers van mensenhandel toegang tot de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden. Een machtiging van verblijf van onbepaalde duur afgeleverd in de context van een onderzoek mensenhandel, geeft een slachtoffer van mensenhandel - onder bepaalde voorwaarden - de mogelijkheid om financiële hulp te krijgen van deze Commissie.

Website en e-mails:

Pag-asa : www.pag-asa.be; info@pag-asa.be

Payoke : www.payoke.be; admin@payoke.be

Sürya: info@asblsurya.be